

ARCHIVU

pentru filologia si istoria.

Nr. XXX.

25. Noembre.

1869.

XLIII.

Gramatistii si Ortografistii romani.

I.

Samuele Micu, si G. Sincaiu.

(Continuare din Nr. XXIX).

Dupa prefatiuni, urmeza intru amendoué editiunile Gramatic'a propria, impartita in câte doué parti, er' partile impartite in câte mai multe capite, cu adausa, si in fine cu Vocabularia si cu Dialogi, romanese si latinesce; er' testulu Gramaticei, afora de exemple, e numai latinesce.

In partea I. tracteaza: De Orthographia; — in edit. II.

De Orthographia, et Oepia; — er' in partea II. amendoué: De Etimologia.

In edit. I. in capu I, dein partea I, tracteaza

I. Edit. I. 1780, de S. Micu si G. Sincaiu.

C A P U T I.

De Litteris Daco-Romanis earumque Pronuntiatione.

§ 1. Veteres Daco-Romanorum Litterae eadem sunt, quae et Latinorum, seu antiquorum Romanorum, a quibus originem ducunt suam. Videlicet:

Majusculae. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. J. V.

Minusculae. a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z, j, v.

§ 2. Harum Litterarum potestatem, seu potius Pronuntiationem, a modernâ Latinâ pronuntiatione in quibusdam vocibus non nihil diversam sequentes paginae, quoad fieri poterit absque vivâ Magistri voce, indicabunt. Itaque

A. a. Accentû acutô ', notatum, aut duplicatum sonat, sicut in Linguâ Latinâ. e. g. Cáp caput. Nás, nasus. Cáprraa, capra. Lege Cap, Nas, Capra.

de litere si pronunziarea lorú; in capu II: despré diftongi, si in c. III: despré apostrofu; cari le adaugemu aici per extensum, pentru cá se se vedea, care a fostu inceputulu ortografiei cu litere latine, si in acesti noue-dieci de ani, de atunci panà acumu, câtu e de mare progresulu, ce amu facutu in aceste prime elemente ale literaturéi.

In Principia-le nostre unde amu tractatu despré tote sisteme-le mai insemnate de panà acumu in acestu obiectu, amu datu numai una recensiué despré sistem'a acestei prime gramatece romane *); er' aici o reproducemu intrega, pentru mai mare evidentia.

*) Nr. LV, pag. 307 seqq. Vedi si pag. 315 seqq. si Nr. LXI. pag. 332 seqq.

C A P U I.

Despre Literele romanesci, si pronunziarea lorú.

§ 1. Literele vechie ale romaniloru, suntu totu acele, carisu si ale latiniloru seu vechiloru Romani, dela carisi tragu originea. Adeca:

Marisiore. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. J. V.

Micsiore. a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z, j, v.

§ 2. Poterea seu pronunziarea acestoru litere, in câtu-va diversa de pronunziarea latina moderna in unele cuvente, se va aretá in paginile urmatorie, in câtu se va poté forá cuventulu viu alu maiestrului. Asia.

A, a. Semnatu cu accentu acutu ', seu duplicatu, suna cá in limb'a latina, pr. Cáp, caput. Nás, nasus. Cáprraa, capra. Dî: cap, nas, capra.

Absque ullô Accentû positum pronuntiatur sicut Littera Ruthenica ѣ, a Daco-Romanis pronuntiari solet in ultimâ syllabâ hujus vocis **ΛΣ-ΜΙΝΖ** lumen.

Ab his regulis excipe A. ante MB. MP. et N. simplex positum, aut Accentû circumflexô notatum. In his enim circumstantiis **A** non pronuntiatur, neque ut Accentû acutô notatum, neque ut sine Accentû positum, sed mollius ac quasi per nasum. e. g. Trambitia, tuba. Camp, Campus. Pane, panis. Târg, nundinae. De quarum vocum pronuntiatione, nec non de Littera ѣ in priori Regulâ citatâ praestabit consulere vivam Magistri vocem.

Hic tamen notes velim, priorem Exceptionem in vocibus peregrinis, praesertim Graecis propriis, atque in voce Lancee, lancea, locum non habere. Namque pronuntiantur more Latinorum: Lance: Antonie: etc.

B. b. Ut apud Latinos.

C. c. Pronunciatur more Italorum, id est ante E et I, sicut cs apud Hungaros, aut sch apud Germanos in fine hujus vocis Mensch. v. g. Cruce, Cine, quis. Ante reliquas autem sive Vocales, aut Diphthongos, sive Consonantes, aut in fine vocum positum sicut **K**. e. g. Câr, currus. Corn, cornu. Culme, culmen. Fâc, facio.

Excipe C ante H aut T positum. In priori enim casu pronuntiatur ut χ Graecum, et in secundô ut P Latinam. e. g. Christòs, Christus. Lege χριστός. Lâcte, lac. Lege Lapte.

ç. caudatum, quod et Gallorum proprium est, pronuntiatur, ut simplex z apud Italos, aut Tz apud Germanos, Hungarosve. e. g. Fâçie, facies. Glâçie, glacies.

D. d. sonat ut apud Latinos; verum tamen ante Vocalem I pronuntiatur ut Z apud Graecos, atque Latinos. v. g. Dieu dice, Deus dicit. Lege zieu zice.

E. e. sonat sicut apud Latinos.

Excipe si ante MB. MP. et N simplex ponatur. Quia in hôte casû pronuntiatur sicut A. ante has easdem Consonantes. e. g. Fen, foenum. Coperement, cooperimentum.

Ante N simplex positum tamen pronuntiatur ut I. si in sequenti syllabâ sit aliud E aut I. v. g. Cuvente, verba, Dente dens. Denti, dentes. Lege Cuvinte, Dinte, Dintfi.

Er' forâ nece unu accentu, se pronuncia cá liter'a serbesca ѣ in silab'a ultima a' acestei vorbe romanesci **ΛΣΜΙΝΖ**, lat. lumen.

De la aceste regule se abate A in a-ante de MB. MP, si N simplu, seau semnatu cu accentu cercuflesu; in cari impregiurari A nu se pronuncia, nece cá A semnatu cu accentu acutu, nece cá forâ accentu, ci mai mole sicamu pre nasu, pr. trambitia, tuba. Camp, campus. Pane, panis. Târg, nundinae. Pentru a caror'a pronuncia, precumu si de liter'a ѣ dein regul'a de mai susu, bene va fi 'a consultá viulu cuventu alu maestrului.

Aici inse vreu se insemni, cá esceptiunea de mai susu nu are locu in vorbele straine, alesu grecesci proprie, si in vorb'a lance, lancca, cari se pronuncia cá la latini: lance, Antonie etc.

B. b. Cá la latini.

C. c. Cá la Italiani, adeca in a-ante de E si I, cá cs la unguri seau sch la nemti in finea acestei vorbe Mensch, pr. Cruce, crux. Cine, quis. Er' in a-antea celoru alalte vocali, seau diftongi, seau consunanti; seau in finea vorbeloru, cá K, pr. Câr, currus. Corn, cornu. Culme, culmen. Fâc, facio.

Liâ afora pre C in a-ante de H seau T, in casulu antaniu pronuncianduse cá ç grecescu, er' in alu doilea cá P latinu, pr. Christosu, Christus di χριστός, Lacte, lac, di: lapte.

ç cu coda, carei si alu franciloru, se pronuncia cá z simplu la Italiani, seau tz la nemti si unguri, pr. Fâçie, facies. Glâçie, glacies.

D. d. Cá la latini, inse in a-ante de I se pronuncia cá Z grecescu si latinu, pr. Dieu dice, Deus dicit, di: zeu zice.

E. e. Cá la latini.

Liâ afora in a-ante de MB. MP, si N simplu, in care casu se pronuncia cá A in a-ante de acelesi consunanti, pr. Fen, foenum. Coperement, cooperimentum.

Inse in a-ante de N simplu se pronuncia cá I, deca in silab'a urmatória este altu E seau I, pr. Cuvente, verba. Dente, dens. Denti, dentes. Di: Cuvinte etc.

Quodsi vero construatur cum aliis Consonantibus praeter dictas superius, reperiaturque in sequenti syllabâ aliud E aut A, pronuntiatur ac si foret EA. v. g. Lege, lex. Merge, pergit. Lege. Mearge, Leage.

Denique positum ante N simplex, si superius notetur duobus punctis, aut sit Syllaba nominis alicujus proprii, sonat ut E Latinum. e. g. Vënen, venenum. Aussentie, Auxentius.

F. f. pronuntiatur sicut apud Latinos.

G. g. more Italorum, ante E et I. v. g. Fuge, fugit. Geme, gemit. Legi, leges.

Ante alias autem litteras, aut in fine vocis, ut apud Germanos et Hungaros. v. g. Fuga fuga. Fág, fagus.

Excipe G ante N. positum, quod non amplius G sed M pronuntiari debet. e. g. Pugn, pugnus. Gnell, agnellus. Lege, Pumn, Mnell.

H. h. in vocibus, quae a Latinis proveniunt, sonum penitus amittit: in peregrinis sonat ut apud Latinos: post C positum efficit, ut C pronuntietur velut χ Graecum, vel CH Germanicum. v. g. Hom, homo. Hora, hora. Hoste, hostis, vel exercitus. Háina, vestis. Lege Om, Ora, Oste, Hájna.

I. i. pronuntiatur ut apud Latinos; ast ante MB. MP et N ab initio vocis positum, sonat ut A. ante has easdem consonantes: in fine vero vocis situm, nisi notetur accentu gravi, pronuntiatur ut J apud Latinos, e. g. Cine, quis. Imperát, imperator. Homeni, homines. A-Dormi, dormire. Lege Homenj, A dormi.

L. l. De hac littera notari debent sequentia:

I. initio vocis, vel ante, vel post consonantem positum, aut duplicatum pronuntiatur ut simplex L Latinum. e. g. Lárg largus. Flore, flos. Selbátec, Silvaticus. Válle, vallis. Cauall, Caballus.

II. In medio inter duas vocales, et in fine vocis cujuslibet, si sit simplex, pronuntiatur ut R Latinum. e. g. Mol'a, mola. Angel', Angelus. Lege Mora, Anger.

Nota. Regulam hanc secundam dedimus, quò facilius voces a Latinis deducamus, et ut ostendamus, hanc esse generalem Litterae L corruptionem: per hoc tamen licebit cuique loco L, quod semper debet notari spiritû asprò (sic), etiam R sribere.

Exceptio. Voces, quaeveniunt a su-

Er' impreunanduse cu alte cosunanti, afora de cele amentite, si in silab'a urmatoria fiendu altu E seau A, se pronuncia cá EA, pr. Lege, lex. Merge, pergit. Dî: Mearge, Leage.

In urma, in a-ante de N simplu, deca se semneza cu doua puncte de asupra, seau e silab'a unui nume propriu, suna cá E latinu, pr. Vënen, venenum. Aussentie, Auxentius.

F. f. Cá la latini.

G. g. Cá la Italiani in a-ante de E si I, pr. Fuge, fugit. Geme, gemit. Legi, leges.

Er' in a-antea altoru litere seau in finea vorbei se pronuncia cá la nemti si unguri, pr. Fuga fuga. Fág, fagus.

Lià afora G in a-ante de N, candu G nu se mai pronuncia cá G ci cá M, pr. Pugn, pugnus. Gnell, agnellus. Dî: Pumn, Mnell.

H. h. In vorbele, ce venu dela latini, piere de totu, er' in cele straine dupa C, face cá C se se pronuntie cá χ grécescu, seau CH nemtiescu, pr. Hom, homo. Hora, hora. Hoste, hostis, seau exercitus. Háina, vestis. Dî: Om, ora, oste, hájna.

I. i. Cá la latini; inse in a-ante de MB, MP, si N la inceputulu vorbei, suna cá A in a-antea acelor'asi consunanti; er' in finea vorbei, deca nu se semneza cu accentu greu, se pronuncia cá J la latini, pr. Cine, quis. Imperát, imperator. Homeni, homines. A-Dormi, dormire. Dî: Homenj, A dormi.

L. l. De acesta litera suntu a se insemná urmatoria-le:

I. La inceputulu vorbei, seau in a-ante ori dupa consunante, seau duplicatu, se pronuncia cá L simplu latinescu, pr. Lárg, largus. Flore, flos. Selbátec, silvaticus. Válle vallis. Cauall, caballus.

II. Er' in midilocu intre doue vocali, si in finea ori carei vorbe, deca e simplu, se pronuncia cá R latinu, pr. Mol'a, mola. Angel', angelus. Dî: Mora, anger.

Insemua. Asta regula s'a pusu, pentru cá cuvintele mai liusioru se se deduca dein cele latine, si cá se aratamu, cá acesta coruptiune a' literei L este generale; de acea inse fia-care va poté scria R in loculu lui L, care totu de un'a este a se semná cu spiritulu aspru.

Esceptiune. Vorbele, ce provenu dela

pinis verborum, nec non ipsamet supina, et Articulus definitus LE, 'L, vel UL, item Delá pronuntiationem Latinam litterae L conservant, etiamsi haec inter duas vocales, aut in fine vocis reperiatur, e. g. Humilit, humiliatus. Táta'l, hic pater. Delá, ab.

III. L postpositum Litteris C et G pronuntiat, ac si esset HI, efficitque ut C pronuntietur ut K, et G ut apud Germanos. e. g. Cláue, clavis. Gláçie, Glacies. Lege Chiaue, sive Kiaue, et Ghiaçie.

IV. Si post L immediate sequatur I, atque syllabam LI rursus immediate precedat, aut sequatur Vocalis, aut Diphthongus, istud LI pronuntiat ut J Latinum, aut Germanicum. v. g. Muliere, mulier. Filiu, filius. Eli, illi. Lege Mujere, Fiju, Ej.

M. m. et **N. n.** ut apud Latinos sonat.

O. o. pronuntiat ut apud Latinos.

Sed ante MB, MP et N, ut U Latinum. v. g. Bombác, Bombacum. Compar, comparo: Monte, mons. Lege Bumbac etc.

Excipe nomina propria, in quibus positum ante dictas consonantes sonat ut apud Latinos. v. g. Antonie, Antonius etc.

Cum vero post syllabam, quae cum O scribitur, sequitur alia cum A vel E scripta, O positum in priori sonat, ac si foret OA. v. g. Porta, porta. Sorte, sors. Lege Poarta, Soarte.

Excipe Interjectiones, in quibus O pronuntiat ut apud Latinos. e. g. O dáta, mactè.

P. p. sonat ut apud Latinos.

Q. q. habet sibi semper adjunctum V. quocum simul pronuntiat ut K. v. g. Quand, quando. Quál'e, quis, quale. Lege Kand, Kal'e.

R. r. ut apud Latinos.

S. s. simplex ante I pronuntiat crassè, ut **ſſ** apud Germanos, et Chi apud Gallos. v. g. Si, et. Resina, resina. Rusine, rubor.

Duplex vero tenue, ut S Latinum, aut Italicum. v. g. Follossitore, propugnatrix.

Sc. ante E et I pronuntiat sicut ST a Germanis initiô vocum Germanicarum aut ab Hungaris in vocibus hungaricis. v. g. Crescere, crescere. Scientia, scientia. Lege Stientia, Crestere.

De reliquô sonat ut apud Latinos.

T. t. ante I sonat sicut TZ apud Germanos

supinele verbeloru, inca si insasi supinele, si articulu definitu LE seau 'L, seau UL, precumu si dela, retienu pronunçia latina a' literi L, macaru cá se afla intre doue vocali, seau in finea vorbei, pr. Humilit, humiliatus, Tata'l, hic pater. Dela, ab.

III. L dupa literile C si G, se pronuncia, cá si candu ar' fí HI, si face, cá C se se pronuncia cá K, si G cá la nemti, pr. Cláue clavis. Gláçie, Glacies. Dî: chiaue, seau Kiaue, si Ghiaçie.

IV. Deca dupa L urmeza I nemediatu, si in a-ante silabei LI precede seau urmeza nemediatu seau Vocale seau diftongu, acestu LI se pronuncia cá J latinu, seau nemtiescu, pr. Muliere, mulier. Filiu, filius. Eli, illi. Dî: Mujere, Fiju, Ej.

M. m. Cá la latini.

O. o. Cá la latini.

Inse in a-ante de MB, MP, si N, suna cá U latinu, pr. Bombác, bombacum. Compar, comparo. monte, mons. Dî: Bumbac etc.

Lià afora numele propria, in cari O in a-ante de alte consunanti, suna cá la latini, pr. Antonie, Antonius etc.

Er' candu dupa silab'a, ce se scrie cu O, urmeza alt'a scrisa cu A seau E, O de in a-ante suna, cá si cumu ar' fí OA, pr. Porta, porta. Sorte, sors. Dî: Poarta, soarte.

Lià afora intreiectionile, in cari O se pronuncia cá la latini, pr. O dáta, mactè.

P. p. Cá la latini.

Q. q. are totu de un'a unu V dupa sene, cu care se pronuncia cá K, pr. Quand, quando. Quale, quis, quale. Dî: Kand, kal'e.

R. r. Cá la latini.

S. s. simplu, in a-ante de I se pronuncia grosu, cá **ſſ** la nemti, si **ch** la francesi, pr. Si, et. Resina, resina. Rusine, rubor.

Er' duplicatu se pronuncia subfîre, cá S latinu seau Italicu, pr. Follossitore, propugnatrix.

Sc. in a-ante de E si I se pronuncia, cá ST la nemti la inceputulu verbeloru nemtiesci, seau ca la unguri in vorbele unguuresci, pr. Crescere, crescere. Scientia, scientia. Dî: Stientia, crestere.

Intru altele cá la latini.

T. t. in a-ante de I suna cá tz la nemti si

et Hungaros, vel **Z** apud Italos. v. g. Tiene, tene. Tie, tibi. Toti, omnes. Lege Tziene, Tzie. etc.

Excipe nomina propria et syllabam **Sti**, in quibus **T** ante **I** pronuntiatur sicut apud Latinos. e. g. Constantin, Constantinus. Esti, es.

De reliquo **T** sonat ut apud Latinos.

U. u. pronuntiatur ut apud Latinos; sed post vocalem in fine vocis positum solummodum dimidium. v. g. Reu, malum. Dieu, Deus.

Inter duas vocales positum plane negligitur. e. g. Oue, ovis. Boui, boves. Laudauam, laudabam. Cantáui, cantavi. Lege Oe, Boi, Laudaam, Cantai.

Z. z. ut apud Latinos.

J. j. pronuntiatur sicut apud Gallos. v. g. Judecáre, judicare. Jug, jugum. etc.

V. v. pariter sonat ut apud Latinos.

X. Y. et **K.** A Daco-Romanis non adhibentur, nisi in vocibus peregrinis et propriis, in quibus sonant ut apud Latinos.

§ 3. Litterae dividuntur in Vocales et Consonantes. Vocales sunt sex: A. E. I. O. U. et Y. Reliquae Litterae sunt Consonantes.

C A P U T II.

De Diphthongis, earumque Pronuntiatione.

§ 4. Diphthongi tot sunt in Lingua Daco-Romana, quot sunt vocales aliis vocalibus immediate subnexae: pronuntianturque ita, ut ex omni vocali dimidius tantum modo sonus audiatur. v. g. Sáu, vel. Aurária, auraria. Meu, meus.

EA pronuntiatur, ut IA apud Latinos, et EI ut I. v. g. Cea, illa. Domnaei, Dominae. Lege Ceja, Doamni.

AU potest pronuntiari etiam ut O apud Latinos, et EO ut Ö apud Hungaros; attamen melius pronuntiatur exprimendo omnium vocalium dimidium sonum.

C A P U T III.

De Apostrophe, sive Abbreviatione.

§ 5. Apostrophe fit cum vocem aliquam in vocalem desinentem subsequitur alia a vocali initium ducens; scilicet in tali casu primae vocis ultima vocalis eliditur, et consonans eam praecedens signo Apostrophes ' notatur. v. g. N, ám, non

unguri, seau z la Italiani, pr. Tiene, tene. Tie, tibi. Toti omnes. Di: Tziene, tzie, etc.

Lià afora numele propria si silab'a sti, in cari T in a-ante de I se pronuncia cá la latini, pr. Constantin, Constantinus. Esti, es.

Intru alte, T suna cá la latini.

U. u. Cá la latini; ci dupa alta vocale in finea vorbeloru, se pronuncia numai de diumetate, pr. Reu, malum. Dieu, Deus.

Er' intre doue vocali, se pierde de totu, pr. Oue, ovis. Boui, boves. Laudauam, laudabam. Cantáui, cantavi. Di: Oe, boi, laudaam, cantai.

Z. z. Cá la latini.

J. j. Cá la francesi, pr. Judecare, judicare. Jug, jugum etc.

V. v. erasi cá la latini.

Y. y. si **K.** La romani nu se scriu de câtu in vorbe straine si proprie, in cari suna cá la latini.

§ 3. Literere se impartu in vocali si consonanti. Vocali suntu siesa: A, E. I. O. U, si Y. Cele alalte suntu Consunanti

C A P U T II.

Despre diftongi, si pronuntiarea loru.

§ 4. Diftongi in limb'a romanescă atâția suntu, câte vocali suntu impreunate cu alte vocali nemediatu, si se pronuntia asia, câtu dein fă-care vocale se aude numai diumetate, pr. Sáu, vel. Aurária, auraria. Meu, meus.

EA se pronuncia cá IA la latini, er' EI cá I, pr. Cea, illa. Domnaei, Dominae. Di: Ceja, Doamni.

AU se pote pronunția si cá O la latini, er' EO cá Ö la unguri, ci mai bene se pronuncia, esprimendu diumetate sunetulu dein tote vocalile

C A P U T III.

Despre Apostrofe, seau prescurtare.

§ 5. Apostrofe se face, candu dupa una vorba terminata in vocale urmeza alt'a inceputa dela vocale, in care casu vocalea ultima a' vorbei antanie se lápeda, si Consunantea dein a-ante se semneza cu semnulu apostrofei, pr. N'ám, non

habeo. Mám dus, abivi. Loco Nu ám, Me ám dus.

Aliter etiam fieri potest Apostrophe, nempe si vox desinat in vocalem, camque sequatur alia incipiens a syllaba IN: I ex hac syllaba omittitur notaturque 'N signo Apostrophes. v. g. La 'ntrare, loco La intrare, ad intrandum.

Nota. Apostrophe in Lingua Daco-Romana necessario fieri non debet, idcirco parè et caute illâ utendum, ne sensus aut penitus immutetur, aut reddatur dubius, vel obscurus.

Nota. Aceste sunt liniamentele ortografiei comuni, pentru amendoi editorii acestei Gramaticce; — er' in parte pentru fia-caro dein cli, care le a fostu parerea, in câtu pentru S. Micu, s'ar' poté sci mai apriatu dein cartea de rogatiune, ce totu la Vien'a o a tiparisu, si dein Acatistulu edatu la Sabinu, amendoue cu litere latine, cari io le vediussem in a-ante de 1848, dar' nu le am avutu, si de atunci nu le am mai vediutu.

Er' in câtu pentru G. Sincaiu, care ia fostu parerea propria mai tardîu, afora de alte opere, se cunosce dein editiunea II a' Gramatecei edate numai sub numele seu.

2. Edit. II. 1805, de G. Sincaiu.

C A P U T I.

De Litteris Daco-Romanis, earumque pronuntiatione.

§ 1. Daco-Romani (uti praefatus sum) duplici utuntur Characteres, in Sacris nempe Cyrilliano, in Politicis, et Normativis (Scholas Normales intelligo, quas primus apud Daco-Romanos in Transylvania introduxi) Latino. De priori abunde satis egi in Tabella, cujus in praefatione memini, hic de secundo tantum mihi agendum erit. — Itaque

§ 2. Litterae Latinae apud Daco-Romanos, quorum avitae caedem sunt, additis nihilominus quibusdam accentibus propter faciliorem legendi modum, quae apud Latinos. Videlicet:

Majusculae, sive Capitales A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. J. V.

Minusculae a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z, j, v.

§ 3. Litterae hae more consveto dividuntur in Vocales, et Consonantes. Vocales sunt sex; a. e. i. o. u. et y. Reliquae sunt Consonantes.

§ 4. Vocales pronuntiantur: I. e. i. o. u. et y. ut in lingua latina. II. á accentu acuto notatum pariter ut a latinum, vel á hungaricum; ast absque ullo accentu positum ut x cyrillianum; â vero accentu circumflexo ut x valachicum, — valachi-

habeo. Mám dus, abivi, in locu de: Nu ám, Me ám dus.

Almentrea inea se pote face apostrofe, adeca deca dupa vorb'a terminata in vocale urmeza alt'a inceputa dela silab'a IN, lapedandu pre I deia asta silaba, si notandu pre 'N cu semnulu apostrofei, pr. Lá 'ntrare, in locu de Lá intrare, ad intrandum.

Nota. Apostrofe in limb'a romanescă nu este a se face dein necesitate, de acea numai raru si cu grige, se se faca, pentru cá nu intielesulu seau se se mute de totu, au se devenia cu indoieia, au intunecatu.

Nota. Aceste sunt liniamentele ortografiei comuni, pentru amendoi editorii acestei Gramaticce; — er' in parte pentru fia-caro dein cli, care le a fostu parerea, in câtu pentru S. Micu, s'ar' poté sci mai apriatu dein cartea de rogatiune, ce totu la Vien'a o a tiparisu, si dein Acatistulu edatu la Sabinu, amendoue cu litere latine, cari io le vediussem in a-ante de 1848, dar' nu le am avutu, si de atunci nu le am mai vediutu.

Er' in câtu pentru G. Sincaiu, care ia fostu parerea propria mai tardîu, afora de alte opere, se cunosce dein editiunea II a' Gramatecei edate numai sub numele seu.

C A P U I.

De littere romanesci, si pronuntiatione lor.

§ 1. Romani (cumu am dîsu mai in a-ante) traiescu cu doue specie de scrisoria, in cele base-recesci cu ciriliane, er' in cele politice si normali (intielegu scolele normali, cari io le am introdusu mai antaniu la romani in Trani'a) cu latine. De cele de antaniu destulu de pre largu am tractatu in tabel'a, de care am amentitu in prefatiune, er' aici numai de cele de a' dou'a am se tractezu. Deci.

§ 2. Littere latine la romani, fiendule stramosiesci, suntu acelesi cari si la latini, inse cu adausulu unoru accente pentru a se poté lege mai liusioru. Adeca.

Marisiore, seau Capitali: A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. J. V.

Micsiore: a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, x, y, z, j, v.

§ 3. Aceste litere se impartu dupa datina in Vocali si in Consunanti. Vocali suntu 6: a. e. i. o. u. si y. Cele alalte suntu Consunanti.

§ 4. Vocalile se pronuncia: I. e, i, o, u, si y, cá la latini. II. á semnatu cu accentu acutu erasi cá a latinu, seau á ungurescu; ci forà nece unu accentu, suna cá x cirilicu; er' â cu accentu cercuflesu cá x romanescu, — dîcu romanescu,

eum dico, quia inter Cyrillianos Characteres in lingua slavica non habetur. Istarum duarum litterarum **ѣ** et **ѧ** pronunciationem disce e viva Magistri voce, quia earum sonus a modernis Europaeis mirum in modum discordat.

Nota bene. Rdmus KLEIN, et Cl. MOLNÁR litteram **ѧ** cupiunt exprimi per **āā**, num justum habeant, Lector dijudicet; quia in omnibus vocibus, in quibus **āā**, adhibitum volunt, recedunt a radice latina.

III. **é** cum accentu acuto, vel diphthongus **ea**, ut **e** absque ullo accentu apud Hungaros, vel **e** in penultima Infinitivorum tertiae Conjugationis apud Latinos.

§ 5. Consonantes pronunciantur:

I. **b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, x, z, v**, ut in lingua lantina.

II. **c** et **g**, more Italorum, hoc est, ante **e**. **é**, **ca**. et **i** ut **cs**; **g** vero ut **ds** apud Hungaros; ante alias, sive vocales, sive Consonantes, sive in fine vocum, ut in lingua latina, id est, ut **k**.

III. **ç** caudatum ut **cz** apud Hungaros, **ç** apud Germanos, **z** simplex apud Italos.

IV. **qu** quod tantum in Pronominibus, et Adverbiis habet locum, ut **k**.

V. **S** ut in lingua latina, sed **ſ** longum in medio aut **sh** initio, vel in fine, ut **ſd** apud Germanos, vel **s** solitarium apud Hungaros.

VI. **t** ut in lingua latina, sed ante **i** (nisi praecedat illud **sh**, vel **ſ** longum) ut **tz** apud Hungaros, aut **ç** apud Germanos. Quapropter scribere volens **ti** hungaricum, aut germanicum, scribe **thi**.

VII. **j** denique more Gallorum, ut **zs** apud Hungaros.

C A P U T II.

De Diphthongis, earumque pronunciatione.

§ 1. Diphthongi in lingua Daco-Romana sunt duplices:

I. Propriae, ut: **ái, ai, âi, áu, au, âu, ea, ei, éi, eu, iu, oa, et ui.**

II. Improbiae, ut: **áá, aá, et ii.**

§ 2. Diphthongi pronunciantur ita:

I. Propriae, quae terminantur **i** vel **u**, harum medium sonum amittunt, et priorem vocalem prolongant; de **ea**, dictum est, ubi de vocali **e** egimus; **oa** pronunciat ut **a** absque ullo accentu apud Hungaros.

cà-ci între literele ciriliane in limb'a slovenesca nu se afla. Er' pronunsiarea acestoru doue litere **ѧ** si **ѣ**, invétia-o dein grai'lu viu alu maiestrului, cà-ci sunetulu loru forte diferesce de alu limbeloru moderne Europenesci.

Nota bene. Rm. Micu, si Cl. Molnár, vreu a esprime, liter'a **ѧ** cu **āā**; ore benei, judece lectoriulu, cà-ci in tote vorbele, unde voru se puna **āā**, se abatu dela radecin'a latina.

III. **é** cu accentu acutu, seau diphthongulu **ea**, suna cá **e** forà nece unu accentu la unguri, seau cá **e** in silab'a penultima a' infinitiviloru de a 3 cojugatione la latini.

§ 5. Consonantile se pronuncia:

I. **b, d, f, h, k, l, m, n, p, r, x, z, v**, cá in limb'a latina.

II. **c** si **g**. cá la Italiani, adeca, in a-ante de **e**. **é**. **ea** si **i** cá **cs**; er' **g** cá **ds** la unguri; ci in a-antea altoru, seau vocali seau consonanti, seau in finea vorbeloru, cá in limb'a latina, adeca cá **k**.

III. **ç** cu coda cá **cz** la unguri, **ç** la nemti, **z** simplu la Italiani.

IV. **qu** care numai in pronume si adverbia are locu, cá **k**.

V. **S** cá in limb'a latina, ci **ſ** lungu la midilocu, seau **sh** la inceputu ori in fine, cá **ſd** la nemti, ori **s** singuru la unguri.

VI. **t** cá in limb'a latina, ci in a-ante de **i** (de nu precede **sh** seau **ſ** lungu) suna cá **tz** la unguri, seau **ç** la nemti.

Deci vrendu a scrie **ti** ungurescu seau nemtiescu, scrie **thi**.

VII. in urma **j** cá la francesi, seau cá **zs** la unguri.

C A P U II.

De Diphthongis, si pronunsiarea loru.

§ 1. Diphthongi in limb'a romanesca suntu de 2 specie:

I. Proprii, cá: **ái, ai, âi, áu, au, âu, ea, ei, éi, eu, iu, oa** si **ui.**

II. Ne-proprii, **áá, aá**, si **ii.**

§ 2. Diphthongii se pronuncia asia:

I. Celi proprii, cari se termina in **i** seau **u**, pierdu sunetulu diumetate dein acestea, si prolungescu vocalea dein a-ante; de **ea** s'a disu, unde am tractatu de vocalea **e**; **oa** se pronuncia cá **a** forà accentu la unguri.

II. Improprae **áá** in Imperfectis Verborum ut **a** longum latinum; **aa** in fine Nominum ut **a** breve; **ii** pariter in fine ut **i** breve itidem latinum.

C A P U T III.

De Accentibus, et Apostrophe, sive Abbreuiatione.

§ 1. Accentus, quibus utuntur Daco-Romani sunt tres: Acutus ['], Circumflexus [^], et Gravis [`]. Acuto utimur supra **á** et **é**, item **í**, quando hoc in penultima prolongari debet; Circumflexo supra **â**, **ê**, et **î**; Gravi supra **à**, **ì**, et **î**, quando hae tres vocales in fine verborum prolongari debent; ut in **mâncà**, manducavit, **auzì**, audivit; **facù**, fecit.

Ast de prosodia Daco-Romana separatim agam post Syntaxim.

§ 2. Apostrophe in Lingua Daco-Romana dupliciter fit.

I. Cum Syllabicae **me**, **se**, **nu**, subsequente alia voce a vocali **á** incipiente, vocales amittunt, et cum eadem voce coalescunt, v. g. **mám dus**, loco **me ám dus**, **me** abduxi; **sáu mirát**, loco **se áu mirát**, **se** miratus est; **nám ávut** loco **nu ám ávut**, non habui.

II. Cum post negativa **ne** subsequens, et ab **in** incipiens vox **i** amittit, et coalescit cum dicta negativa, v. g. **nencetát**, loco **ne încetát**, incessanter; **nenturnát**, loco, **ne înturnát**, non reversus.

Verum Apostrophe, demptis Syllabicis **me** et **se**, quae melius apostrophantur, tantum elegantiae ergo fit.

Nota. In Principia-le nostre pag. 315 seq. amu adausu si una specime de ortografia, luata deintru unu dialogu ce se afla in amendoue editiunile, pentru cá se se vedia diferenti'a între ele si in praxe, dein carea si aici producemu una parte totu spre acelu scopu, — anotámu numai, cá **u** finale dupa consunante lipsesc in amendoue.

Editiunea I. de 1780.

Scii Domniea taa Romanesce?

Sciu, quaci? **sáu** dora **ái ávere** **cevá** **deá** **mi** **poruncire**?

Nu **sént** **dedát** **á** **poruncire** unui **hom** **de** **homenie**, **quum** **est** **Domniea** **taa**, **pentru** **ácea** **nuti** **poruncesc**, **ci** **te** **rogu**.

Hom **bon!** **cu** **cuventele** **áceste** **me** **rusini**; **placati** **ámi** **poruncire**.

Nu **cunosei** **pe** **cutáre**?

Bá, **cunosc**.

Rogute, **unde** **siede**?

Nu **depárte**, **etc**.

II. Celi improprii **áá** in imperfecte le verbeloru cá **a** lungu latinu; **aa** in finea numeloru cá **a** scurtu; **ii** erasi in fine cá **i** scurtu erasi latinu.

C A P U III.

De accente, si apostrofe se au pre-scurtare.

§ 1. Accentele, cu cari traiescu romanii, suntu trei: **acutu** ['], **cercuflesu** [^], si **greu** [`]. Cu **acutu** traimu pre **á** si **é**, si pre **í**, candu in ultim'a fiendu **cauta** a se **prolungi**. Cu **cercuflesu** pre **â** **ê** si **î**. Cu **greu** pre **à**, **ì**, si **î**, candu aceste trei **vocali** in finea **verbeloru** **cauta** a se **prelungi**, cá in **mâncà** **manducavit**, **áuzì** **audivit**, **facù** **fecit**.

Inse de prosodi'a romana voliu tractá **separatu** **dupa** **sintaxe**.

§ 2. Apostrofe in limb'a **romanesca** se face in 2 moduri.

I. Candu **silabicele** **me**, **se**, **nu**, **urmandu** **alta** **vorba** **inceputa** **cu** **á**, si **pierdu** **vocalile**, si se **impreuna** **cu** **acea** **vorba**, **pr.** **mám dus**, in **locu** **de** **me ám dus**, **me** **abduxi**; **sáu mirát**, in **locu** **de** **se áu mirát**, **se** **miratus** **est**; **nám ávut** **non** **habui** **in** **locu** **de** **nu ám ávut**.

II. Candu **dupa** **negativ'a** **ne**, **vorb'a** **urmatória**, si **inceputa** **cu** **in**, si **pierde** **pre** **i**, si se **impreuna** **cu** **acea** **negativa**, **pr.** **nencetát** **incessanter**, in **locu** **de** **ne încetát**; **nenturnát** **non** **reversus**, in **locu** **de** **ne înturnát**.

Inse **afora** **de** **silabicele** **me** **si** **se**, **cari** **mai** **bene** **se** **apostrofeza**, **apostrofarea** **se** **face** **numai** **pentru** **elegantia**.

Editiunea II de 1805.

Shtii Domniea taá Româneste?

Shtiu, quaci? **sáu** **doara** **ái ávé** **cevá** **deá** **mi** **poruncì**?

Nu **sént** **dedát** **á** **poruncì** unui **om** **de** **omenie** **quum** **esti** **Domniea** **taá**, **pentru** **ácea** **nuti** **poruncesc**, **ci** **te** **rog**.

Om **bun!** **cu** **cuvintele** **ácestea** **me** **rusini**; **plácati** **ámi** **poruncì**.

Nu **cunosti** **pre** **cutáre**?

Bá, **cunosc**.

Rogute, **unde** **siede**?

Nu **departe**, **etc**.

(XLIV. *)

Sciri dela Societatea academica romana.

II.

Domeneca, in 14/26 Sept., precumu mai in a-ante s'a fostu anuntiatu in Romanulu si in alte folie periodice; Societatea academica romana a tîenutu siedintia publica. Unu publicu numerosu, si fruntea inteligentiei dein capital'a Romaniei, cu una corona de domne, erau presenti in sal'a Universitateri, unde se tîenu siedintiele Senatului.

La 12 ore Dn. Heliade, presedintele societateri, deschise siedintia; apoi Dn. Laurianu, secretariulu aceleasi, face unu raportu sumariu despre lucrurile societateri dein asta sesiune: despre dictionariu, glosaria, si gramateca.

La ordinea dilei era discursulu de receptiune alu Dlui A. Papiu; pentru celi alalti membri, DD, M. Cogalniceanu si G. Sion, discursule lor s'au amenatu la sesiunea anului venitoriu.

Discursulu Dlui A. Papiu a fostu asupr'a lui G. Sincaiu. Autoriulu in a-ante de a face biografi'a acestuia, a descrisu dupa documente epoc'a, in carea a traitu G. Sincaiu; dupa aceea arunca una ochire preste tote partile romanimei si barbati ce se destinsera in aceea epoca in literatur'a romana.

Dlui A. Papiu a respunsu dn. G. Baritiu, intru unu discursu, asemenea plenu de semtiementu si scientie; si amendoua discursule au facutu cea mai via impresiune in auditori, cari dein partea sa inca s'iau manifestatu multiemirea sa prein cele mai entusiastice aclamatiuni si orari.

Dupa Monitoriu.

— Siedintia publica tîenù trei ore intregi, si indata dupa incheierea ei, membrii societateri se intrunira in siedintia privata, carea tîenù panà ser'a; er' a' dou'a di, luni 15/27 sept., de nou se intrunira in siedintia, care fù cea mai dein urma dein sesiunea a. c.

Preste totu Societatea a tîenutu in estu anu preste 40 de siedentie, parte literarie, parte organisatorie, de cari s'a referitu mai susu. La cari mai adaugemu: ca in sied. de sambata, 13/25 sept., s'a luat decisiune, a se publicà concursu, cu premiu de 400 ₰, pentru partea Sintetica a' Gramaticei; pentru cà partea premiata in

1868 cuprendea numai partea analitica, precumu e cunoscutu. Terminulu e pre sesiunea anului 1871, pre care s'a amenatu si traductiunea opereloru lui C. Juliu Cesare.

In siedentiele de domeneca si luni, cele mai dein urma, s'a votatu bugetulu pre 1869/70, cu venitu de 64,755 fr., si spese 59,240 fr., remanendu unu restu de 5515 fr. seu lei noi.

S'a decisu mai in colo, cà pentru sesiunea anului venitoriu dn. G. Sionu pentru discursulu de receptiune sesi liè de tema viati'a poetulu Beldimanu, er' dn. M. Cogalniceanu pre a' lui Negruti, insarcinanduse cu respunsure la celu de antaniu dn. Heliade, er' la alu doilea Dn. N. Ionescu.

La biroulu societateri s'au alesu totu celi dein anii trecuti: J. Heliade pres., T. C. vice-pres., si A. Tr. Laurianu secretariu, cari voru formà Delegatiunea societateri impreuna cu DD. Masimu si Urechia.

In comisiunea pentru Dictionariu s'au alesu DD. Heliade, Laurianu, si Masimu, si anume Heliade cà pres., er' Laurianu cà redactoriu primariu.

S'au alesu si membri onorari ai Societateri. DD. E. Quinet, si Vegezzi-Ruscala, er' dn. Pop. Bercianu de membru corespundente.

Alegeri de membri noi actuali nu s'au facutu dein consideratiune mai vertosu, cà Societatea esiondu acumu dein epoc'a de organizatiune are lipsa de barbati de activitate literaria probata (in fapta; deci punenduse acumu Dictionariulu si Glosaria-le in lucrare, si publicanduse concursu pentru partea sintetica a' Gramaticei, literatii romani voru avé destula ocaziune de asi comprobà si activitatea si capacitatea, cari singure voru decide alegerea noiloru membri academici.

In fine se constituì si Sectiunea istorica, alegundusi de presedente pre dn. M. Cogalniceanu, de Vicepres. pe dn. G. Baritiu, si secret. dn. A. Papiu *). Avemu dar' doue sectiuni constituite (?), si mai remane a treia: Sectiunea scientieloru naturali.

Alb.

*) Sectiunea istorica se constituise inca in sesiunea anului 1867; se vede dar' cà cea dein a. c. este a' dou'a; er' constituirea sectiunei filologice inca nu s'a facutu.

Edit.

*) In Nr. precedente dein erore s'a scrisu: XLIII.

III.

Regulamentul pentru lucrarea și publicarea Dictionariului limbii române, încă nu este cunoscut în formă sa, dar una corespondență din 24 aug. în *Romanul*, ne dă cel puțin un extras dintr-un însuș, care de aceea-l și adăugăm aici.

„Pentru această lucrare se va institui una Comisiune de trei membri actuali ai Societății. Comisiunea va rezide în capitala României, și se va ocupa să întrerumpere cu lucrarea încredințată ei. Prin delegațiunea societății i-se vor procura dictionaria-le diverselor limbi culte și alte necesare. Comisiunea va fi detoară a publica cel puțin două colecții de dictionariu pe lună, și va regula publicarea așa, că cu începutul fiecărei sesiuni se potă prezenta Societății cel puțin 24 colecții tipărite. Intregul dictionariu va cuprinde aproximativ 100 colecții tipărite sau 1600 pagini; și cu modul de a tipări pe anul 24 colecții, el va esă completu la lumină în termen de 4—5 ani. Formatul va fi octav mare, cu litere garmondu maricele, faciă cu două coloane să intre linie.

„În câtu pentru modul scrierei Dictionariului, se va pune la fiecăre vorbă etimologiă ei, traducerea în limbă latină, însemnarea generală a vorbeli, însemnarile speciale și diversele acceptiuni, figurarea în construcțiuni, varie forme de locutiuni, proverbia etc. etc.

„Dictionariul se va tipări cu spesele Societății în 4000 de exemplaria, deintre cari, 300 intercalate cu chartia albă, destinate a se împărți membrilor Societății și altor literati. Atâtu acesti literati, câtu și membrii societății, cari nu facu parte în comisiunea de trei, voru fi invitați a da concursul lor la elaborarea Dictionariului, trametiendusi lucrările la comisiune, și punenduse cu această în înțelegere.

„Unul din membrii comisiunii va fi capu-redactoriu alu Dictionariului; elu va fi alesu de secțiunea filologica. Membrii comisiunii voru împărți între sine lucrarea, așa că unii se nu fia mai însărcinați cu lucrarea decâtu celi alalti. Lucrarea primită de comisiune în unanimitate se va publica întogmăi, er' în casu de divergență de opiniuni capu-redactoriul va redige articolul, însemnându în scurtu opiniunile divergenți cu initială numelui autoriului lor.

„Cându din ori ce motivu ar' lipsi unu din membrii comisiunii, celi alalti doi voru continua singuri lucrarea și publicarea Dictionariului, și cându aru lipsi doi membri, o va continua celu remas unu, sub respunsabilitatea sa.

„La începutul fiecărei sesiuni, comisiunea va supune lucrarea sa de preste anul apretiarei și deliberarei secțiunii filologice.

„Astu felu se va urmă cu a' două, a' treia, și alte editiuni posteriori, până ce cu tempulu se va potă ajunge a avé unu dictionariu completu, care se se potă numi Dictionariul academiiei.

Eca în scurtu cuprinsul regulamentului pentru lucrarea și publicarea Dictionariului limbii române. Întru adevăru, academiă română va face mare servitiu, dându în patru-cinci ani una opera atâtu de grea în tota privință. Pentru celi cari în mai puținu tempu aru așteptă mai multu dela Societatea academică română, însemnămu aci ceea ce dice dnul Bescherelle despre dictionariul academiiei franceze.

„Ea (academiă franceze) în lăganulu nascerei sale, se ocupă cu compunerea unui dictionariu alu limbii franceze, și purcedea cu prudentia, căci limbă se desvoltă, se curătea, și luă pre tota diuă forme mai flexibile, mai bogate, mai precise sub penă frumoasă-lor genieri, ce ilustra atunci Franța. Compunerea dictionariului a duratu cincideci de ani, lă facutu mai întregu Vaugelas, și au esătu în doi volumi în folio. Dictionariul nu continea terminii de arte și scientia; pentru alu indepleni, unu altu academicu a publicatu în același tempu unu dictionariu de arte și scientie asemenea în două volume I.

Nota. După modestă noastră parere, Societatea academică, proiectându una Comisiune numai de trei pentru redacțiunea dictionariului, a pusu una sarcină atâtu de grea, pre umerii unor barbati atâtu de puțini la număr, și pre una terminu atâtu de scurtu, câtu forte ne indoim, deca rezultatul, ce și lă promis Societatea dela Comisiunea de trei, se va și potă ajunge în terminii prefipți.

Dificultatea provene nu numai de acolo, că materialul încă nu e adunatu, ci are se se adune numai de ci în a-ante, dar' și pentru că materialul una dată adunatu încă are lipsa a fi cernutu și macinatu, la care încă se recere tempu multu, sau, cel puțin lucratori multi.

Noi cunoscemu și activitatea și capacitatea mem-

briloru Comisiunei de trei, si după ce despre capacitatea lor nu mai pote fi nece una indoiela, precumu nece de activitatea lor, celu pucinu despre volienti'a lor de asi aplecă tota activitatea la acesta mare operatiune si chiaru gigantica, — dar' cu tote astea dela unulu nu potemu asteptá mai nemica pentru betranetie, dela altulu numai pucinu pentru multele ocupatiuni, ce nui voru lasá liberu totu tempulu necesariu pentru asta lucrare in terminii prefipti, si asia mai tota greutatea ar' remané pre cerbicea unuia, carele chiaru candu ar' avé mai multu tempu disponibile, de cumu are, inea totu nu scimu, deca mai singuru ar' fi in stare de a impleni si partile defecte ale celoru alalti membrii atátu de pucini.

Greutatea mai este si dein acea parte, cá Comisiunea nu va aflá nemica prelucratu pentru unu dictionariu academicu, cumu se cade se fia, si cumu suntu ale altoru academie, seau si numai ale unoru privati de alte limbe, dupa ce dictionaria-le romanesci, câte s'au publicatu paná acumu, ele nu suntu de câtu pure vocabularia si forte de pucinu ajutoriu pentru compunerea unui dictionariu academicu. Cene s'ar' indoi despre adeverulu acesta, faca bene si alature dictionaria-le nostre cu ale Academiei francesci, italianesci etc., seau numai cu ale lui Adelungu, fratiloru Grimm,*) etc.

Inse bunu e D. diu, si cá omeni potemu se ne insielámu intru indoiela-le nostre, precumu si dorimu se ne insielámu, si se vedemu Comisiunea de trei realizandu in 4—5, ce Vangelas si academi'a francese nu a potutu decátu in 40—50 de ani, er' fratii Grimm nu au potutu ajunge nece macaru diumetatea operei lor in 15 ani. Atari lucrari suntu, cumu se dîce de una resuflare lunga, deca voru se fia lucrare cu esactitate si perfectiune.

Dar' si mecanismulu compunerii ne-se pare camu complicatu, si de acea si machin'a pote se fia anevolia de miscatu; de exemplu.

Comisiunea mai antaniú are se compuna unu dictionariu care in editiunea prima se esa in 4000 esemplaria, ocupanduse totu de una data si cu editiunea glosaria-loru, si cu adunarea materialulu pentru dictionariu, va se dîca si cu prepararea altei editiuni, a' 2-a, 3-a si asia mai incolo, prein cari editiunea prima va fi casata; ocupatiuni, cari comisiunei inca voru dá forte multu de lucru, chiaru si candu toti membrii ei voru fi in continua lucrare, er' nu numai unulu seau doi.

Spera Comisiunea, seau mai bene Societatea académica, intrebámu noi, cá acele 4000 de esemplaria se voru petrece, pre bani, asia de curendu, incátu inca in a-ante de terminarea editiunei prime se se apuce de alte noue

*) Dictionariulu fratiloru Jac. si Wilh. Grimm, cari morira inainte de alu terminá, a esitu paná acumu in 5 tomi in 4-o dela A numai paná la K, va se dîca diumetate antania, — si s'a inceputu la a. 1852.

editiuni? — er' de nu, ce se va alege de materialulu, ce se va aduná celu pucinu pre foliele albe intrecalete ale esemplaria-loru tramisa gratis? deca adeca se voru aduná atari materiale.

Seau spera onor. Societate, cá aceli ce voru fi cumparatu cele 4000 esemplaria, voru mai cumpará si pre a' 2 si a' 3 editiune, cá unele ce au se fia mai complete si mai corecte, de câtu cea de antaniú? alesu cá nece pretiulu, chiaru candu e vorb'a numai de 100 cole, dar' cu garmondu si fora intrelinia, nu va poté fi atátu de modestu, in câtu cumparatorii primi se mai aiba volia a mai cumpará si alte editiuni.

Seau in urma spera onor. Societate, cá celi ce voru fi sciendu cá editiunea prima e numai asia dîcuudu de proba, voru cumpará-o si asia, si nu voru asteptá mai bene pre a' 2, a' 3, seau cea mai dein urma editiune, pentru cá, deca-si dau banii, se aiba lucru de pretiu, er' nu de proba?

De altmentrea, cumu amu dîsu, pote se ne insielámu in tote câte le amu scrisu aci, nu cá se descuragiámu pre membrii Comisiunei, si pre altii, cari voru concurre cu contributiunile lor la acesta opera adeveratu natiunale, ci ca sei facemu atenti la greutatile, cu cari suntu impreunate atari lucrari de mare importantia totu de un'a, chiaru si candu una limba atátu e de seraca, câtu se pota intrá intru unu dictionariu academicu numai de 100 de cole, er' nu de 10 ori atátu de mare, precumu va se fia alu fratiloru Grimm.

Multe alte reflexiuni, ce amu mai avé de a adauge aici, le lasámu pentru cá parte acumu e prea tardiu pentru ele, parte inse si si pentru cá de sene se intielegu dein câte amu dîsu paná aci, cu asta ocaziune, si in a-ante de ast'a mai cu doi ani.

Er' in câtu pentru noulu metodu ortograficu, ce l'a adoptatu pentru sene si publicatiunile sale totu in decursulu sesiunei a. c., diuaria-le ne-l'au impartasitu intregu, precumu urmeza.

IV.

Modulu provisoriu de scriere, pentru publicarea analeloru si altoru lucrari ale Societatei academice romane.

1.

Literele **d, t, s**, in a-ante de **i**, pierdu sunetulu propriu, scaimbanduse in sunetu accidentale. Ele si in acestu casu se scriu forá cedila.

Unde aceste trei litere in a-ante de **i** si-conserva sunetulu propriu, caus'a fiendu cá **i** nu e originariu, se substitue prein **e**.

Pucinele exceptiuni se considera cá sporadice, er' vorbele straine, cá unele ce nu se supunu regulei luate de in firea limbei romane.

2.

Pentru semnarea sunetului propriu alu literelor **c** si **g** in a-ante de **e** si **i**, se intrecaleza liter'a **h**.

3.

Duplicatiunea in cuvintele compusa prein prepusetiuni se admite pretotendenea, unde duplica limb'a latina.

Remanu neduplicate cuvintele cá: **sumittere**, **aventare**, **ajutare**, **amenare**, **omorire** etc.

Asemenea remanu neduplicate vorbe cá: **atunci**, **afara**, **acestu** etc.

Duplicatiunea lui **l** si altoru consonanti la midiloculu cuvintelor, se admite acolo, unde se duplica si in limb'a latina.

S nascutu dein **x** intre douc vocali inca se duplica; dar' **x** in a-ante seau dupa consone se scrie cu unu simplu **s**: **d. e. desteritate** etc. **er'** in cuvinte straine seau de origine greca si inca ne vulgarisate la noi, se conserva **x**.

Duplicatiunea la intonarea cuvintelor nu se admite.

4.

Cuvinte cá: **ghiacia**, **facia** etc. se scriu cu **c**, **er'** nu cu **t**.

In cuvinte ca: **putintiosu**, **cuviintiosu** etc. **t** suna ca **c** in a-ante de **e** seau **i**.

Liter'a **z** se admite in cuvinte straine, precumu: **zodiacu**, **zelu** etc.

In terminatiuni ca **lucrediu**, **incredintiediu** etc. se admite **di**.

Literele **y**, **ph**, **th**, si **ch** se admitu numai in cuvinte straine si ne vulgarisate inca.

5.

Se admite intrebuintiarea semneloru **acutu** ('), **greu** (^), si **cercuflesu** (â).

1. Semnulu acutu se pune la vorbe **in infinitivu**, precumu: **a laudá**, **a vedé**, **a audí** etc. si in imperfecte; **d. e. laudá**, **vedeá**, **audiá** etc.

La substantivele prelungite, precumu: **domnia**, **socía** etc. — In fine in cuvinte ca: **léganu**, **móra** etc.

2. Semnulu gravu se pune la perfectulu verbeloru; **p. e. laudá**, **tacú**, **audi** etc.

Asemenea si in cuvinte ca: **párti**, **cárti**, **bu-netáti** etc.

3. Semnulu cercuflesu se pune la sunetele nasali, precumu: **atátu**, **cátu**, **intáu**, **calcáu**, **capatáu** etc.

4. Apostrofulu se pune la **a** ca articlu, precumu: **man'a**, **mam'a** etc.

Nota bene. Acestu modu de scriere s'a adoptatu in totale in sientia dein 13/25. Sept. dupa ce elu in partile sale fu desbatutu ageru si seriosu in optu sientie plenarie ale academie.

Alb.

Nota. La metodulu de mai susu, stabilitu de Societatea academica romana, si acceptatu pentru lucrarile ei, precumu suntu Analii si chiaru dictionaria-le academice, — fiendu mai intregu dupa vederile nostre, — firesca cá nu avemu multe de oserbatu, si aceste pucine inca nu ne prea venu la mana, se le facemu noi insine dein mai multe cause, dar' intru interesulu obiectului totu le vomu face, de almentrea si acestea cu totu respectulu ce detorimu acestei nobili institutiuni romane.

Noi nu punemu multu momentu pre acea impregiurare, cá academi'a nostra totu mereu se ocupa cu proiecte de ortografia, si inca totu provisoria, precumu in 1867, candu s'a acceptatu una propunere de vreo 5 §§-i menunti, in 1868 candu a aprobatu un'a dein elaboretele gramaticali supuse la concursu, in cari dupa programa avea se se tracteze in detaliu si ortografi'a dupa principia-le adoptate de academia inca dein a. 1867, si in urma in sesiunea acumu trecuta dein a. c., stabilindu si adoptandu modulu scrierei de mai susu, — mai multu ne ar' impresiuná numai impregiurarea, candu aceste decisiuni aru stá in ore-care contradictiune intre sene, despre care cu asta ocaziuno nu avemu nece locu nece volia de a discutá.

Nu vomu discutá inca nece contienutulu acestui nou metodu seau modu de scriere, ci indereptámu la cele ce amu scrisu mai pre largu si in acesta folia cu alte ocaziuni, si in operele nostre gramatice, — si ne restringemu numai la pucine punte, ce ne-se paru a cere una dilucidatiune mai ampla.

Asia de esemplu, dupa opiniunea nostra este principiu, ce-lu aflámu in doua locure enunciatu in obiectulu duplicatiunei consonantiloru, cá adeva se se duplica si in ortografi'a nostra, unde se duplica in limb'a latina, si in specie: unde **L** se duplica in limb'a latina.

Principiu, caruia iam poté dice transcendentu, nu trascendentale, pentru cá nu e luat dein ordinea actuale a' formeloru limbei romanesci, ci trecundu de aici in regiunea altei limbe, care de si sémena in multe cu a' nostra, dar' nu in tote, este una limba diversa de limb'a romaneca, si nu se pote identificá cu dens'a.

Unu atare principiu generalisatu: cá se scriemu cutare si cutare litere, — si in urma ori si care litera in vorbele romanesci, — unde si de câte ori se scrie in limb'a latina, ne ar' duce asia departe, cátu ne ar'

oblegá, cá pentru a scrie dupa acestu principiu, se învetaámú mai antaniu celu pucinu Ortografi'a limbei latine, deca nu mai multu; la ce cu a nevolia ne amú poté involi.

A consultá limb'a latina, inca si pre cele alalte neo-latine, unde avemú ceva indoiela, care litera se scriemu, cá si in alte respecte, este una utilitate, chiaru si necesitate necontestata; dar' câte litere se scriemu in vorbele romanesci, ne-se pare cu totulu de prisosu se mai întrebámú si pre latini.

Pentru care litere se scriemu, suntemú necesitati a întrebá pre latini, candu sunetulu nostru nusi are litera corespundietoria in alfabetulu latinu, si noi-i întrebámú, se ne spuna, cá eli ce litera scrieau in vorb'a lorú, cá se facemu si noi celu pucinu cá eli, deca ne sierbimú de alfabetulu lorú.

Dar' pentru câte litere se scriemu in vorbele nostre, a mai întrebá pre latini, e celu pucinu unu luxu, care deintre tote limbele romanice paná acumú nu l'a urmatu, decátu regin'a luxului, cea francesca. Luxulu e si mai mare si mai neratiunale, deca liter'a duplicata nu representa nece etimologi'a romanescá nece cea latina, nece macaru fonetic'a, de exemplu, duplicandu pre S in díssu, dússu, massea etc., cá se reprezenteze pre x latinu, unde si etimologi'a si fonetic'a ambełoru limbe numai de unu S scie.

Cele alalte le trecemu de asta data.

V.

Program'a concursului pentru Gramatec'a romana, partea II. Sintetica.

Conformú decisiunei luate de Societate in sied. dein 13. Sept. 1869, se publica concursu pentru lucrarea partei sintactice de gramatic'a limbei romane, carea va cuprende:

1. Una introductiune, in care se voru stabili diversele relatiuni, in cari se potu pune conceptele spre enuntierea cugetarilorú, stabilindu totu una data si terminologi'a sintactica, cea mai buna ce sar' poté dá dupá cele mai noue lucrari gramaticali.

2. Venindu apoi la sintaxea speciale a' limbei romane, va desvoltá in detaliu tote modure-le de espresiunea fia-careia dein relatiunile stabilite in introductiune, danduse pentru fia-care modú de espresiune exemple numerosa atátu dein limb'a popularia, cátu si dein cartile nostre cele mai bune, vechie si noue, producundu la fia-care relatiune si idiotismii limbei, si alaturandu fia-care modú de espresiune cu cele analoge dein alte limbe, mai alese romanice, si cautandu pre de una parte se alega cele mai corecte espresiuni, pre de alt'a se

puna in vedere solecismii si frasile neadmisibili in limb'a nostra.

3. Va dá topica romanescá, stabilindu pre de una parte, care este constructiunea nostra comuné, er' pre de alt'a aratandu abaterile de dens'a si ideele ce se esprimu prein aceste inversiuni.

4. Va dá regulele detaliaté de Ortografi'a, in care se se cuprenda si punctatiunea.

5. Ar' fi de doritu, cá autorulu se termine cu unu conspectu istoricu despre diversele fasi, prein cari a trecutu limb'a romana in sintactic'a ei, cautandu a trage dein acest'a, cá conclusiuni, calitatile generali ale constructiunei limbei romane.

Conditiiunile concursului suntú:

a) Marimea opului are se fia dela 20 cole in susu, tiparite in 8-u mare, cu litere numite garmond;

b) Terminulu, paná candu manuscrisa-le autorilorú concurrenti au se fia tramisa Delegatiunei societatei, este 15. Iuliu 1871;

c) Premiulu este de 400 galbeni imperiali;

d) Manuscrisa-le se ceru se fia scrisa curatu, legibile si cu mana straina, er' nu a' autorului, formatu 4-u seau folio si paginatu;

e) In fruntea manuscrisului va fi scrisa una devisá (motto) in ori-care limba, si totu cu mana straina;

f) Pre lenga msu. se dá alaturata si una scri-soria inchisa in plicu sigilatu, forá initiali-le autorului, si adresatu catrá Societatea academica, portandu pre adres'a dein afóra si devisá msului, scrisa erasi de mana straina. In intrulu scrisoriei, Autorulu se va numí pre sene;

g) Manuscrisa-le se voru censurá si judecá prein sectiunea filologica, carea va propune Societatei in sientia plenaria premiarea aceluia deintre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acest'a lucrare;

h) Manuscrisa-le nepremiate se voru pastrá in archivele Societatei, paná ce se voru reclamá de autorii-lorú, ale caroru nume remanu necunos-cute, fiendu cá plicure-le, ce le voru cuprende, nu se voru deschide.

Delegatiunea Societatei.

Nota. Delegatiunea totu una data republica concursulu dein a. 1867, pentru traducerea Comentaria-lorú lui J. Cesare, cu premiu de 150 ₰, totu pre terminulu de 15. Iuliu 1871, sub asemeni conditiiuni, decátu:

a) că traducerea se se facea intru una limba romanesca curata si eleganta, cautanduse a se reproduce si in traducere calitatile originalelui;

b) Se lasa in vederea Autorului a arata intru una prefatiune calitatile autorului, in comparatiune cu alti istorici latini, cumu si a da in note critic'a diferiteloru lectiuni asupr'a locureloru obscure ale textului.

VI.

Concludemu acestu artichu, cu ceea ce Dn. Presiedente alu Societatei a deschisu sesiunea a. c., cu Imnulu Creatiunei.

I. Lumin'a.

Ai dîsu: fia lumina! si eca suntu, Eterne,
Implut'am universulu; cá peplu in pregiuruti,
Si Spiritulu vietiei se porta preste ape;
Petrunsu-s'a abisulu d'o mistica ardore

Si l'au coprinsu fiori;

Trasare si concepe. — Ai caosului germini
Spre viatia si spre nunta astepta a ta voce.
Materi'a inerta, si vaga, si informa
Se pune in miscare. — E plinu, plinu este Cerulu
De glori'ati eterna, si preste totu splendorea-ti
Prein mene se reversa suava, lina, blanda.
Arcangeli ai poterei! Voi, Eloimi, la fapta.
Glorificati pre Domnulu prein operele vostre.
Cantati, cá-ci vocea vostra e insasi armonia,
Creatia divina.

Cá fulgeru dein tenebre am resaritu lumina,
Lumina creatoria

Si'n caosu equilibru si ordinea se puse:
Tenebrele d'o parte iau numele de nopte,
Si partile luminei dein Dieu se numescu dîua.
Totu spatiulu se imple, si tempulu iea mesura.
Se face prim'a sera, se face deminetia,
Si periodu acest'a, di un'a se numesce.
Lumina, intunerecu, glorificati pre Domnulu.
In dîua si in nopte eternu prea inaltiati-lu!

II. Firmamentulu.

Ai disu se fiu, si eca la omnipotent'ati voce
Dein planulu prescientiei estinsu-m'am cá doma
La santulu tabernaculu, nemarginitulu templu!
Tiesutu-s'a 'n pregiurumi catenã adamantina
Prein care se tienu tote; — si m'a incinsu tari'a.
In totu nemarginitulu, in multulu 'naltu de ape
Mai susu de câtu Zenitulu, mai diosu de câtu Nadirulu
Sub talpele-ti divine ai dîsu se fiu taria
Si solidaru cu tote. — Chiamatu-m'ai pre nume
Si firmamentu mi-ai dîsu.

D'asuprami ascindura cá spiritu ape vergini,
Si câte se nuntira sub mene descindura.

Se fia fecundate.

In midiloculu loru, Domne, m'ai rotunditu cá doma

Si ceru e alu mieu nume,
Coprinsulu forã margini omnipotintiei Tale,
Te bucura, Eterne! Principu alu frumusetiei!
Cá-ci oper'ati e mare, sio recunosci de buna.
Se face era sera, se face deminetia,
Ai istoriei angeli, in deltele eterne,
Inscrieti diu'a 'dou'a.

Glorificati pre Demnulu, cá santu e alu lui nume.

III. Apele.

Vocea Domnului preste ape,
Preste ape glori'a lui.

Poteri priordiale, principe, Eloimi,
La nunta, la creare sculati! suntemu chiamate!
Prunci angeli ai recorei cu aripi diafane

Lucide cá adamantulu,

Formati-ve in roua, dein roua 'n picatura,
Dein picatura 'n ploia, cantati si trageți dantiulu,
Descindeti si resorgeti, formati funtani, perie,
Luati cursulu in riuri, sisteme, congregati,
Impleti si vali si abisuri, si mari, pelage tote,
Formati de oceane catena prelungita,
Si trageți, trageți hor'a, incingeti totu pamentulu,
Scaldati-lu, fecundati-lu;

Dein sinulu vostru eca-lu, cá ese cá miresa
Dein nuptiale baia.

S'andã alu picaturei incantatorulu timbru
Cá adamantine corde de ventu infiorate;
Fontane, sorginti vergini, uniti susurulu vostru
Cã a riului murmura, cu uetulu cascadei,
Cu spumegosulu gemetu fugosoloru torante,
Cu gravulu flisu alu marei, si alu valuriloru mugetu,
Pangosmiã armonie!

Se laudãmu pre Domnulu dein cele prea inalte
Si cele mai profunde!

Cá tunet'a lui voce resuna preste ape;

A dîsu, si eca suntemu.

Cãtu e de bene, Domne, candu tu dici cá e bene!
Apari cá o miresa, o Mater Terra Sacra,

Prepara-te de nunta;

Pre crescetulu teu pune a' muntiloru corona,
Plini d' auru, de rubine, smeralde, hiacinte,
Safire, adamante, de 'ntregele-ti tesauri.

Ai muntiloru 'nalti cedri, dumbravelã ebenine
Si fructidorii arburi adorni de mult'a flore
Suntu brunele-ti cositie, regal'ati capelura.

Aromele loru tote, cosmeticele tale.

Se infloresca pomii, sesi de ale loru fructe,
Se germine 'n totu loculu si erb'a si ori ce planta,
Desvolte-sã ori ce flore, resfire-se mirosulu,
S'adorne, se profume talamulu teu de nunta,
Si asternutulu candidu amoruriloru tale
Intinda se 'n tapete, archetipe modele
De ori ce tiesetura, de ori ce adornare,

Ai gratieloru angeli, formati cununi, festone
Spre marea serbatoare.
Cantati flori bucuria, si laudati pre Domnulu
Pre idiom'a voastra, ve esalati profumulu
Spre ceruri cá tamiea. Formati sublimě acorduri,
Armonie d'arome.

Natur'a este 'n nunta, serbarě universale.
La germinare plante si eterna propagare.
Pre generi, si pre specii ve dati a vostre fructe
Cu propri'a sementia si a lumei abundantia;
Glorificati pre Domnulu, c' aroma ve e innulu
Si sacrificiu fructulu.

Eternulu se complace in esistenti'a voastra,
Contempla, — si e beng!
Si er' se face sera, si éراس deminetia.
In deltele eterne se 'nserie dîu'a treia.

IV. Astrele,

Ai disu si eca suntemu luminatori ai lumii.
Stralucitore Helii, sori, principi de lumina,
Focare archicentre de radie, de splendore.
Planeti, astre, luceferi, sisteme de lumina
Se laudămu pre Domnulu!
Spre luminarea dîlei, spre luminarea noptii
In firmamentu ne puse dreptu candelă de aură
In templulu seu celu mare,
A fi imagini insusi nespusei lui splendore:
Representati pre Domnulu, narati alui potere
Si glori'ai divina prein legea ce ve puse.
Lumin'a ve e vocea, prein ea vorbiti vederii;
In cursulu periodicu ve esprimati cuventulu,
Distingeti intre véra, distingeti intre ierna,
La timpi, la ani, la dîle fiti semne nemutabili;
Acesta ve e legea.

Armateloru de stele, strabateti firmamentulu,
La veghiele vostre glorificati pre Domnulu,
In totu nemarginitulă, fiti echo l'a lui vocea,
Că-ci dîce, că e bene.
Se face éra sera, se face deminetia;
In tablele eterne se 'nserie dîu'a patr'a.

V. Pescii si paserile.

A Domnului er' vocea resuna preste ape,
Si aerulu si marea se imple de vietia.
Dau ramurii zifite, polipii iau semtăre,
Se imple totu abisulu, coprinsela marine
De lucitorulu nacru, de candide-le perle,
De rumenulu coraliu.
Innota pesci 'n apa, in aeru paseri volă,
Si bene-cuventate d' omnipotent'a vocea,
Trasară de bucuria, celebra fia-care,
Amorurile sale,
Spre etern'a propagare si vari'a 'mmultăre
De generi, si de specii.
Cantati, dein aripi bateti, fientie svolorie,

'Naltiată la ceruri innulu prein cantecele vostre;
Voi notatori asemeni jucati-ve in ape,
Impleti coprinsulu mării, campiele eterii,
Suntu bene-cuventate a vostre teneretie
Si candide flori.

L'aspectulu vostru Domnulu, esclama, că e bene,
Si vine era ser'a, se face deminetia,
Se 'nchia diu'a cinci'a.

VI. Animalele pamentului.

La vietia, la lumina, in susu ori ce suflare,
Luati formele vostre dela insectu si verme
Si pan' la patrupece ce pasceti campi, dumbrave
Si pana la selbateci ale padurii fere;
Esiti parechie tote in masculini si in femini;
Serbati nuntele vostre, ve propagati in seculi
Pre generi si pre specii, ve reproduceti semeni,
Ve dati caldura, lapte progenitureri vostre,
Nutriti, ve cresceti puii, ce si astepta cibulu
Antăiu in sinulu vostru, si apoi la alu naturei
Ospetiu universale ce 'ntinde Provedentia
La totu ce e vietia, la tota resuflarea.
S'a pusă si voue lege, urmati dup'a ei vocea,
Ve immultiti si cresceti, glorificati pre Domnulu
In varii idiome dupa natur'a voastra,
Căci bene-cuventate, aveti o Provedentia
Ce-si place se ve tiena, si dîce că e bene.

Capu d' opera la tote, la vocea omnipotentă,
Dreptu in pitioră Omulu apare că unu rege;
Contempla universulu, ceru, sore, luna, stele,
Si par' că va se svolă, in susu sesi iea aventulu.
Se uita in pregiurusi, contempla munti, văi, câmpuri
Si totu care germina, si totu care resuflă;
Si flori si paserile, si arburi, si animale,
Si totu ce este 'n mare si totu ce volă 'n aeru:
Dein tote Omulu semte misterios'a vocea
Cei spune că e tipulu, imaginea divina.
Contempla, se contempla si Diculu că si Omulu:
In susu se uita unulu, ardica la ceru fruntea,
Uman'a 'nteligenția semte pre dieu in sene,
Er' Creatoru-si vede in Omă asemenarea,
Si se dilecta 'ntr'insulu. — „Creat'am pre Omă, dîce,
Imagine divina, asemenarea nostra.
Ve immultiti si cresceti, si dominati pamentulu,
Ve bucurati de densulu, a voastră avere este,
Alu vostru eritagiū; si totu ce e pre densulu
De domni se ve cunosca.“
Ci rege preste tote, de ce Omulu e singuru
Candu tote, care viedia, si semte si se misca
Isi are si socia. — Totu animalulu este
Unu iudividu in parte, parechie două corpuri,
Er' Omulu e androginu, consortea lui e 'ntr' insulu,
In sinulu seu o porta, la inimă palpita
Si semte că viedia. — Barbatulu si Femei'a

E Elu si Ea 'npreuna, aceeași creatura,
Acel'asi corpu, si carne,
Vivificati d' unu sufletu, treindu aceeași vîctia.
Amorulu loru nu este unirea intemplării,
Atracti'a ce trage pre vita catrà vita;
E 'naltulu suveranulu amoru alu Provedentiei,
Serafica ardore ce suflète marita
Si aci transpare Dieulu.
Inalt'a Beatitute vediendusi a sa facta
Intr'ins'a se dilecta, și esclama: bene forte!
Se face éra sera, se face deminctia,
In deltele eterne se 'nscrite diu'a sies'a;
Si 'ndata Creatorulu, reintra in repausu.

VII.

Catu esti de mare Domne, si câtu de admirabili
Suntu operele Tale!
Glorificati pre Domnulu, Poteri, Eloimi, Angeli,
In arpele serafici cantati, prea-inaltiati-lu:
In ceru si pretotendeni resune: osian'a!
Lumina, intunerecu, poteri si elemente,
Sori, astre si luceferi, resune firmamentulu
De laudele vostre.
Pamente, trage dantiulu in cerculu horei tale;
Si totu ce este asuprati ardice a sa voce
Si ruga catrà ceruri.
Plecati alu vostru crescetu, ve inclinati, o arbori,
Si plante câte sunteti, verdetia, pomu si flore,
'Naltiati profumulu vostru.
Totu ce viedia 'n mare si totu ce svola in aeru
Si pre pamentu se misca, si Omu si animale,
Pre idiom'a vostra, pre limbasi fia care,
Uniti vocile vostre, si cerulu si pamentulu;
Resune osian'a!
Materia si Mente, cantati laud'a mare,
Cantarea creatiunii, Panhimniulu Fientiei!
Cantati diu'a a sieptea, a Domnului di santa;
Santu, santu, santu este Domnulu, omnipotentu
Eternulu!
Plinu este timpulu, loculu, plinu cerulu si pamentulu
De glori'ai divina! *J. Heliade R.*

La critic'a Dlui Maiorescu.

In „Archivu“ pag. 456 si urmatoriele, mi-am permis a luá in analiza mai multe publicatiuni de ale dlui T. Maiorescu si am adusu argumente, cu cari se probezu: a) cumu cá critic'a facuta de dsa asupr'a celoru mai insemnate producte literaria romane si a tota directiunea culturei romane este cu totul esagerata si contraria adevêrului facticu, b) cumu cá „sistemulu logicu“, ce dsa propune si sustiene in „Scrierea limbei rumâne“, pote fi ori-ce alta, numai sistemulu logicu

nu pote fi; si cumu cá vitiosetatea acestui sistemulu atátu e de mare si invederata, in câtu elu nece in cartea, prein care se comenda publicului romanu, nu se observa cu cosecentia deintru acea cauza prea simpla, cá observarea lui e cu nepotentia.

D. Maiorescu a luat notitia de critic'a, ce am facutu scrieriloru dsale, si in „Convorbirile literare“ dela 1. Sept. amentesce despre ea; inse cumu?

Dsa nu radica nece degetulu celu micu spre restornarea argumentelor produusa in contra scrieriloru dsale; nece dice, cá dora acele aru fi dein diosu de ori-ce critica, si pentru aceea nu aru fi meritandu se se ocupe cu ele; nu: cè dsa recunosece, cá in critic'a dein „Archivu“ s'au adusu „argumente ad rem“, la cari in comerciulu literariu e indatenatu „a se respunde.“ Si totu-si nu respunde la nece unulu dein ele.

Pentru ce ore acesta? Eca pentru ce.

In critic'a dein Archivu dupa mai multe disa pentru aporarea lui Sincai, pre carele d. M. in critic'a sa-lu lapedase cá pre unu compilatoriu netrevnicu, am inchiatu invertindu in câtu-va a supr'a dsale una frase ocurente intru una dein scrierile dsale.

Pentru acest'a, si numai pentru acest'a, dsa dice in Conv. dela 1. Sept., cá i-am ascrisu invidi'a de motivu alu lucrarei! Hinc mihi prima mali labes. —

Mai in colo, am disu si probatu in Archivu, cá dsale-i place a se departá de modulu de cugetare celu vulgariu, si de aci pre campulu filologiei romane luneca chiaru asiá de greu, cá si autorii lexiconului de Bud'a. Ma dein peate am afirmatu, cá acest'a i se intempla si in filologi'a latina; si am citatu asertulu dsale, cá emineo este dela meno.

Acest'a apoi i s'a parutu prea multu, si pentru acest'a me inculpeza dreptu cu animosetate personale!
(Vá urma.)

NOTITIE DIVERSE.

— Archivulu va esí si pre a. 1870, totu in modulu si form'a de paná aci, in diece numeri de câte 2 — 3 cole in 4-0, cu totul 25 cole pre anu; — pretiulu abonamentului pre anu este totu 3 fl. v. a., pentru interni, seau 1 ₣₣ pentru esterni.

— DD. Abonati restanti, alesu celi de pre Sem. II, suntu rogati a ne tramite, cu ce au remasu inapoi.

— Esemplaria de pre anii trecuti trei, nr. I—XXX, 1. Ian. 1867 — Dec. 1869, mai avemu destule, si putemu sierbi in totu momentulu.

Nr. XXXI. va aparé in 1 Ian. vechiu. 1870.